

ÚSTAVNÍ ZÁKON
ze dne 27. října 1968
o československé federaci

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto ústavním zákoně: My, národ český a slovenský, vycházejíce z poznání, že naše novodobé dějiny jsou prodchnuty oboustrannou vůlí žít ve společném státě, oceňující skutečnost, že padesát let našeho společného státního života prohloubilo a upevnilo naše odvěké přátelské svazky, umožnilo rozvoj našich národů a uskutečňování jejich pokrokových demokratických a socialistických ideálů a spolehlivě dokázalo jejich bytostný zájem žít ve společném státě, zároveň však ukázalo, že náš vzájemný vztah je třeba vybudovat na nových a spravedlivějších základech, uznávající nezadatelnost práva na sebeurčení až do oddělení a respektující suverenitu každého národa a jeho právo utvářet si svobodně způsob a formu svého národního a státního života, přesvědčení, že dobrovolné federativní státní spojení je odpovídajícím výrazem práva na sebeurčení a rovnoprávnost, avšak též nejlepším zárukou pro náš plný vnitřní národní rozvoj i pro ochranu naší národní svébytnosti a svrchovanosti, rozhodnutí vytvářet ve společném federativním státě v duchu humanitních ideálů socialismu a proletářského internacionalismu podmínky pro všestranný rozvoj a blahobyt všech občanů a zaručovat jim rovná, demokratická práva a svobody bez rozdílu národnosti, reprezentováni svými zástupci v České národní radě a ve Slovenské národní radě, jsme se dohodli na vytvoření československé federace.

HLAVA PRVNÍ

Základní ustanovení

Čl. 1

- (1) Československá socialistická republika je federativní stát dvou rovnoprávných bratrských národů, Čechů a Slováků.
- (2) Základem Československé socialistické republiky je dobrovolný svazek rovnoprávných národních států českého a slovenského národa, založený na právu na sebeurčení každého z nich.
- (3) Československá federace je výrazem vůle dvou svébytných suverenních národů, Čechů a Slováků, žít ve společném federativním státě.
- (4) Československou socialistickou republiku tvoří Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika. Obě republiky mají v Československé socialistické republice rovnoprávné postavení.
- (5) Obě republiky respektují navzájem svou suverenitu i suverenitu Československé socialistické republiky; stejně Československá socialistická republika respektuje suverenitu národních států.

Čl. 2

- (1) Československá socialistická republika i Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika jsou vybudovány na zásadách socialistické demokracie. Jejich politický systém je v zásadních věcech stejný.
- (3) Politická práva občanů a záruky jejich uskutečňování jsou na celém území Československé socialistické republiky stejné.

Čl. 3

- (1) Území Československé socialistické republiky tvoří území České socialistické republiky a území Slovenské socialistické republiky.
- (2) Hranice Československé socialistické republiky a hranice České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky mohou být změněny jen ústavním zákonem Federálního shromáždění.

(3) Hranice každé z obou republik se mohou změnit jen se souhlasem příslušné národní rady. Národní rada dává souhlas svým ústavním zákonem.

Čl. 4

(1) Hospodářství v České a Slovenské Federativní Republice je integrací ekonomiky České republiky a ekonomiky Slovenské republiky; je založeno na jednotném vnitřním trhu, zejména na jedné měně a na volném pohybu pracovních sil, zboží a peněžních prostředků.

(2) Česká republika a Slovenská republika se podílejí na tvorbě hospodářské politiky České a Slovenské Federativní Republiky.

(3) Státním vlastnictvím je vlastnictví České a Slovenské Federativní Republiky, vlastnictví České republiky a vlastnictví Slovenské republiky.

(4) Vlastnictvím České a Slovenské Federativní Republiky je majetek ve státním vlastnictví, který slouží k zabezpečování jejích úkolů v oblastech svěřených ústavním zákonem Federálního shromáždění do její působnosti. Vlastnictvím České republiky a vlastnictvím Slovenské republiky je ostatní majetek ve státním vlastnictví. Zákon Federálního shromáždění stanoví vlastnictví k ropovodům, tranzitnímu plynovodu a nadřazeným rozvodným sítím k přenosu elektrické energie.

(5) Zákon Federálního shromáždění může stanovit, který další majetek (čl. 10 ústavy) nezbytný k zabezpečování potřeb společnosti, rozvoje hospodářství a veřejného blaha smí být jen ve vlastnictví České a Slovenské Federativní Republiky, popřípadě určených právnických osob.

(6) Zákony České národní rady a Slovenské národní rady mohou stanovit, který další majetek (čl. 10 ústavy) nezbytný k zabezpečování potřeb společnosti, rozvoje hospodářství a veřejného blaha smí být jen ve vlastnictví České republiky anebo Slovenské republiky, popřípadě určených právnických osob.

(7) Zákony národních rad stanoví, které věci z majetku České republiky a Slovenské republiky jsou vlastnictvím obcí.

Čl. 5

(1) Státní občan každé z obou republik je zároveň státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky.

(2) Občan jedné republiky má na území druhé republiky stejná práva a stejné povinnosti jako občan této druhé republiky.

(3) Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství.

(4) Zásady nabývání a pozbývání státního občanství republik stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 6

(1) Českého a slovenského jazyka se užívá rovnoprávně při vyhlásování zákonů a jiných obecně závazných právních předpisů.

(2) Při jednání všech státních orgánů Československé socialistické republiky a obou republik, v řízení před nimi a v ostatním jejich styku s občany se užívá obou jazyků rovnoprávně.

HLAVA DRUHÁ

Rozdělení působnosti mezi federaci a republiky

Čl. 7

(1) Do působnosti Československé socialistické republiky patří:

a) zahraniční politika, uzavírání mezinárodních smluv s výjimkou těch, jejichž uzavírání patří do působnosti České republiky a Slovenské republiky, zastupování České a Slovenské Federativní Republiky v mezinárodních vztazích a rozhodování o otázkách války a míru,

b) obrana a ekonomické zabezpečení obranyschopnosti České a Slovenské Federativní Republiky s výjimkou civilní ochrany obyvatelstva,

c) měna,

d) federální státní hmotné rezervy,

e) ochrana federální ústavnosti.

(2) Česká republika a Slovenská republika mohou v souladu se zahraniční politikou České a Slovenské Federativní Republiky a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká a Slovenská

Federativní Republika vázána, uzavírat svým jménem dvoustranné mezinárodní dohody ve věcech, které patří do působnosti České republiky a Slovenské republiky.

(3) Česká republika a Slovenská republika mohou v souladu se zahraniční politikou České a Slovenské Federativní Republiky a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká a Slovenská Federativní Republika vázána:

a) uzavírat se součástmi federativních a spolkových států dohody o spolupráci v oblasti obchodní, hospodářské, kulturní, vědecké, školské, zdravotnické, ochrany životního prostředí, civilní ochrany obyvatelstva, sportovní, jakož i o spolupráci ve věcech tisku, rozhlasu a televize,

b) zřizovat svá zastoupení u subjektů, s nimiž byly uzavřeny dohody podle písmene a), a přijímat zastoupení těchto subjektů.

Čl. 8zrušeno

Čl. 9

Věci, které nejsou ústavním zákonem Federálního shromáždění svěřeny do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky, patří do působnosti České republiky a Slovenské republiky.

Čl. 10zrušeno

Čl. 11

(1) Při hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu federace a státních rozpočtů republik se uplatňují jednotné zásady finanční a rozpočtové politiky dohodnuté mezi vládami České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky.

(2) Finanční hospodaření České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky je samostatné. Finanční hospodaření České a Slovenské Federativní Republiky se řídí státním rozpočtem federace. Finanční hospodaření republik se řídí jejich státními rozpočty. Státní rozpočet federace schvaluje Federální shromáždění svým zákonem a státní rozpočty republik schvalují národní rady svými zákony, a to vždy na období jednoho kalendářního roku.

(3) Státní rozpočet každé republiky zahrnuje finanční vztahy za všechny úseky hospodářství a správy s výjimkou činností financovaných ze státního rozpočtu federace. Součástí státního rozpočtu každé republiky jsou dotace do rozpočtu obcí.

(4) Příjmy státního rozpočtu federace tvoří příjmy federálních orgánů a jimi řízených organizací a dále zákonem Federálního shromáždění stanovené daně a odvody, podíly na nich a další příjmy. Pokud má být výnos určité daně nebo odvodu společným příjmem státního rozpočtu federace a státních rozpočtů republik, stanoví zákon Federálního shromáždění podíl federace na tomto výnosu a pravidlo, podle něhož se republiky podílejí na zabezpečení té části výnosu, která připadá státnímu rozpočtu federace.

(5) Ze státního rozpočtu federace se hradí:

a) výdaje na obranu České a Slovenské Federativní Republiky, na činnost federálních orgánů, na vytvoření federálních hmotných rezerv a na dotace pro federální organizace,

b) vybrané jmenovité programy, pokud si to vyžaduje jejich rozsah a důležitost pro federaci,

c) ostatní výdaje určené rozpočtovým zákonem Federálního shromáždění.

(6) Pravidla rozpočtového hospodaření stanoví pro státní rozpočet federace zákon Federálního shromáždění a pro státní rozpočty republik zákony národních rad.

(7) Česká a Slovenská Federativní Republika, Česká republika a Slovenská republika mohou vytvářet vlastní účelové fondy napojené na jejich státní rozpočty; fondy se zřizují zákonem.

(8) Česká a Slovenská Federativní Republika stanoví rámcové zásady dotační a odpisové politiky.

Čl. 12

(1) Daně a poplatky možno ukládat jen na základě zákona.

(2) Zákon Federálního shromáždění upravuje:

a) soustavu daní a odvodů v České a Slovenské Federativní Republice,

b) daň z obratu a daň dovozní,

c) u daní a odvodů placených podniky a společnostmi a u daně z příjmů obyvatelstva okruh poplatníků, předmět a základ daně a výchozí daňovou sazbu včetně rozsahu možných odchylek v konstrukci uvedených daní a odvodů v obou republikách,

d) poplatky, které mají podle své povahy výlučně nebo převážně vztah k zahraničí nebo souvisí s výkonem působnosti orgánů federace.

(3) Ostatní daně a poplatky stanoví zákony národních rad.

(4) Správa, výkon a kontrola všech druhů daní (odvodů) a poplatků (pokut) přísluší ústředním orgánům republik av zákonem stanoveném rozsahu jiným orgánům a obcím, s výjimkou případů, kdy na základě působnosti Československé socialistické republiky vybírají poplatky (pokuty) federální orgány. Zákon Federálního shromáždění může svěřit rozhodování o výjimkách a úlevách orgánům federace, jde-li o daně a poplatky podle odstavce 2 placené organizacemi přímo řízenými orgány federace nebo jde-li o poplatky podle odstavce 2 vybírané orgány federace.

Čl. 13

(1) Území Československé socialistické republiky je jednotným celním územím.

(2) Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří celní zákonodárství, výkon celnictví a vydávání celních tarifů.

Čl. 14

(1) V oblasti bankovníctví do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří:

a) stanovit a uplatňovat jednotnou měnovou politiku a přijímat právní úpravu pro její uskutečňování,
b) stanovit rozsah měnových rezerv ve zlatě a v devizových prostředcích, spravovat je a disponovat s nimi.

(2) Ústřední bankou v České a Slovenské Federativní Republice je Státní banka československá, která stanoví a uplatňuje jednotnou měnovou politiku. Součástí Státní banky československé jsou Ústředí Státní banky československé pro Českou republiku a Ústředí Státní banky československé pro Slovenskou republiku. Státní banka československá je řízena bankovní radou, která se skládá z guvernéra, dvou viceguvernérů, z nichž jeden je občanem České republiky a druhý občanem Slovenské republiky, a dále z viceguvernéra pověřeného řízením Ústředí Státní banky československé pro Českou republiku a jeho zástupce a z viceguvernéra pověřeného řízením Ústředí Státní banky československé pro Slovenskou republiku a jeho zástupce. Je-li guvernérem občan České republiky, je v následujícím funkčním období guvernérem občan Slovenské republiky a naopak.

(3) Postavení a právní poměry Státní banky československé a jejích orgánů a její vztah k ostatním bankám stanoví zákon Federálního shromáždění. Postavení a právní poměry ostatních bank stanoví zákon Federálního shromáždění.

(4) Česká republika a Slovenská republika mohou vytvářet své emisní banky. Emisní banky republik vzniknou rozdělením Státní banky československé. Zákon Federálního shromáždění rozdělí majetek, práva a povinnosti Státní banky československé a stanoví den jejich převzetí emisními bankami republik.

Čl. 15

V oblasti cenové politiky do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří:

a) určovat koncepci cenové politiky a vyhlášovat zásadní cenová regulační opatření,
b) zákonná úprava v oblasti cen.

Čl. 16

Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří:

a) stanovení nástrojů zahraniční obchodní politiky v součinnosti s Českou republikou a Slovenskou republikou,
b) zákonná úprava v oblasti hospodářských vztahů se zahraničím.

Čl. 17

V oblasti hospodářství do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří zákonná úprava energetického hospodářství a výroby, rozvodu a spotřeby elektřiny, plynu a tepla.

Čl. 18 zrušeno

Čl. 19

V oblasti dopravy do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří:

a) právní úprava ve věcech dopravy,

b) výkon státní správy a státního dozoru v námořní plavbě a letecké dopravě.

Čl. 20

V oblasti spojů do působnosti České a Slovenské

a) zákonná úprava ve věcech pošt a telekomunikací,

b) určování jednotných tarifů poštovního a telekomunikačního mezinárodního provozu,

c) rozdělování kmitočtového spektra mezi republiky a federaci a výkon státní správy vyplývající z mezinárodních závazků.

Čl. 21

Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří v oblasti mírového využívání jaderné energie zákonná úprava a výkon státního dozoru nad jadernou bezpečností jaderných zařízení a státního dozoru nad využíváním jaderných materiálů, jaderných zařízení a technologií.

Čl. 21azrušeno

Čl. 22

Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří v oblasti práce a sociální politiky zákonná úprava pracovních vztahů, služebních poměrů zaměstnanců v orgánech České a Slovenské Federativní Republiky a v jimi řízených organizacích, jakož i jejich nemocenského a důchodového pojištění a jejich státních dávek sociálního zabezpečení.

Čl. 23

(1) V oblasti státní statistiky do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří:

a) zákonná úprava podmínek získávání statistických informací potřebných pro posuzování vývoje federace, jakož i zákonná úprava ochrany těchto informací před zneužitím,

b) v dohodě s Českou republikou a Slovenskou republikou

1. stanovit statistické ukazatele potřebné pro posuzování vývoje federace a způsob získávání statistických informací k tomuto účelu,

2. stanovit statistické ukazatele potřebné pro plnění mezinárodních závazků a poskytovat tyto mezinárodním organizacím,

3. plnit ty povinnosti, vyplývající z mezinárodních závazků, které jí Česká republika a Slovenská republika svěřily.

(2) V oblasti účetnictví do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří stanovit zákonnou úpravu podmínek a náležitostí vedení účetnictví a jeho průkaznosti.

Čl. 24

(1) Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří zákonná úprava vlastnictví; tím není dotčeno právo České republiky a Slovenské republiky na právní úpravu majetku České republiky a Slovenské republiky a majetku obcí zákony národních rad.

(2) Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky v oblasti podnikatelské činnosti patří:

a) právní úprava podnikání a vztahů vznikajících při podnikatelské a jiné hospodářské činnosti,

b) právní úprava ochrany výroby, obchodu a zájmů spotřebitelů, průmyslového vlastnictví, normalizace, zkušebnictví a metrologie, jakož i výkon státní správy na těchto úsecích ve věcech, o nichž to stanoví zákon Federálního shromáždění.

(3) Do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří zákonná úprava ochrany hospodářské soutěže.

Čl. 25

Orgány Československé socialistické republiky, na které prezident Československé socialistické republiky přenesl sjednávání některých mezinárodních smluv, postupují při sjednávání těchto smluv, upravujících mezinárodní spolupráci v oblastech uvedených v čl. 10 až 28a za účasti orgánů obou republik; spolupracují s nimi též při zastupování Československé socialistické republiky v mezinárodních organizacích, působících v uvedených oblastech.

Čl. 26zrušeno

Čl. 27

(1) V oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky patří:

a) právní úprava jména a příjmení, matrik, občanských průkazů, cestovních dokladů, evidence obyvatelstva, povolování pobytu cizinců a postavení uprchlíků,

b) upravovat zřizování, postavení, oprávnění a ostatní poměry ozbrojených bezpečnostních sborů České a Slovenské Federativní Republiky; tím není dotčeno právo České republiky a Slovenské republiky zřizovat vlastní ozbrojené bezpečnostní sbory a upravovat jejich postavení, oprávnění a ostatní poměry.

(2) Vymezení další působnosti České a Slovenské Federativní Republiky ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti stanoví zákon Federálního shromáždění.

(3) Česká republika a Slovenská republika si mohou zřizovat vlastní bezpečnostní informační služby a upravovat jejich postavení, oprávnění a ostatní poměry.

Čl. 28

Rozdělení působnosti mezi Československou socialistickou republikou a oběma republikami ve věcech tisku a jiných informačních prostředků stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 28a

(1) České a Slovenské Federativní Republice přísluší kontrolovat hospodaření finančními a hmotnými prostředky federace, jakož i všechna odvětví i činnosti státní a hospodářské správy, která patří do její působnosti.

(2) Organizaci kontrolních orgánů České a Slovenské Federativní Republiky a jejich oprávnění stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 28b

(1) Ve věcech svěřených ústavním zákonem Federálního shromáždění do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky působí orgány České a Slovenské Federativní Republiky. Pokud to stanoví zákon Federálního shromáždění, působí v těchto věcech též výkonné a soudní orgány České republiky a Slovenské republiky.

(2) Pokud ústavní zákon Federálního shromáždění výkon ve věcech uvedených v čl. 10 až 28a nesvěřuje orgánům České a Slovenské Federativní Republiky, patří tento výkon orgánům České republiky a Slovenské republiky.

HLAVA TŘETÍ

Federální shromáždění

Čl. 29

(1) Nejvyšším orgánem státní moci a jediným zákonodárným sborem Československé socialistické republiky je Federální shromáždění.

(2) Federální shromáždění tvoří dvě sněmovny: Sněmovna lidu a Sněmovna národů. Obě sněmovny jsou rovnoprávné.

(3) K platnému usnesení Federálního shromáždění je třeba souhlasného usnesení obou sněmoven, nestanoví-li tento ústavní zákon něco jiného nebo nejde-li o vnitřní věci jen jedné sněmovny.

Čl. 30

(1) Sněmovna lidu má 150 poslanců, kteří jsou voleni v celé Československé socialistické republice přímou volbou.

(2) Poslanec Sněmovny lidu nemůže být zároveň poslancem Sněmovny národů.

(3) Sněmovna lidu se volí na období čtyř let.

(4) Podmínky výkonu volebního práva do Sněmovny lidu a způsob výkonu voleb a odvolání poslanců stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 31

(1) Sněmovna národů reprezentuje rovné státoprávní postavení obou republik.

(2) Sněmovna národů má 150 poslanců, z nichž se 75 volí přímou volbou v České socialistické republice a 75 přímou volbou v Slovenské socialistické republice.

(3) Sněmovna národů se volí na období čtyř let. Volební období Sněmovny národů počíná a končí s volebním obdobím Sněmovny lidu.

Čl. 32

(1) Federální shromáždění zasedá nejméně dvakrát do roka (jarní zasedání a podzimní zasedání).

(2) Federální shromáždění svolává k zasedání a jeho zasedání prohlašuje za skončené prezident Československé socialistické republiky.

(3) Jestliže prezident Československé socialistické republiky nesvolá jarní zasedání do konce dubna nebo podzimní zasedání do konce října, svolá je předsednictvo Federálního shromáždění. Zasedání Federálního shromáždění prohlásí v tomto případě za skončené předsednictvo Federálního shromáždění.

Čl. 33

(1) Federální shromáždění musí být svoláno prezidentem Československé socialistické republiky na žádost alespoň třetiny poslanců některé sněmovny.

(2) Jestliže prezident Československé socialistické republiky Federální shromáždění nesvolá do 14 dnů nebo do další lhůty uvedené v žádosti, svolá je předsednictvo Federálního shromáždění. Zasedání Federálního shromáždění prohlásí v tomto případě za skončené předsednictvo Federálního shromáždění.

Čl. 34

(1) Sněmovny se scházejí ke schůzím na základě usnesení předsednictva příslušné sněmovny.

(2) Ke společným schůzím se sněmovny scházejí, jde-li o volbu presidenta Československé socialistické republiky, o volbu předsedy a místopředsedů Federálního shromáždění, o projednání programového prohlášení vlády Československé socialistické republiky a v jiných případech, kdy se na tom sněmovny usnesou.

Čl. 35

(1) Schůze obou sněmoven jsou zpravidla veřejné.

(2) Neveřejné schůze se mohou konat jen v případech stanovených jednacím řádem Federálního shromáždění.

Čl. 36

(1) Do působnosti Federálního shromáždění patří zejména:

a) usnášet se na ústavě Československé socialistické republiky a na ústavních a jiných zákonech Federálního shromáždění a zjišťovat, jak jsou prováděny,

b) jednat o zásadních otázkách zahraniční politiky,

c) jednat o zásadních otázkách vnitřní politiky,

d) schvalovat státní rozpočet federace, prověřovat jeho plnění a schvalovat státní závěrečný účet federace,

e) volit presidenta Československé socialistické republiky a jednat o jeho zprávách,

f) jednat o programovém prohlášení vlády a kontrolovat její činnost a činnost jejích členů, jakož i jednat o důvěře vládě,

h) zřizovat ústavním zákonem federální ministerstva a zřizovat zákonem jiné federální orgány státní správy,

i) zřizovat zákonem státní vyznamenání České a Slovenské Federativní Republiky.

(2) Federální shromáždění se usnáší o vypovězení války, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Jen se souhlasem Federálního shromáždění lze vyslat ozbrojené síly České a Slovenské Federativní Republiky mimo území České a Slovenské Federativní Republiky.

(3) Mezinárodní smlouvy politické a mezinárodní hospodářské smlouvy obecné povahy, jakož i mezinárodní smlouvy, k jejichž provedení je třeba zákona Federálního shromáždění, vyžadují před ratifikací souhlas Federálního shromáždění. Zákon Federálního shromáždění stanoví, kdy lze mezinárodní hospodářské smlouvy obecné povahy provádět před tím, než s nimi Federální shromáždění vysloví souhlas.

Čl. 37

(1) Federální shromáždění má zákonodárnou pravomoc ve věcech základních práv a svobod v rozsahu stanoveném ústavními zákony a ve věcech svěřených do působnosti České a Slovenské Federativní Republiky v rozsahu stanoveném čl. 7 odst. 1, čl. 10 až 28a a čl. 36 odst. 3 tohoto ústavního zákona.

(2) Federální shromáždění přijímá dále zákony, u nichž - s výjimkami stanovenými ústavními zákony - výkon patří v plném rozsahu orgánům republik, a to zákon o rodině a o pěstounské péči, občanský zákoník, zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, trestní zákon, zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o výkonu vazby, zákon upravující obecné řízení před správními orgány, zákon o vysokých školách, zákon o zbraních a střelivu, zákon o geodézii a kartografii, zákon o provozu na pozemních komunikacích, zákon o burzách, zákon o soustavě cenných papírů, obchodní zákoník, zákon směnečný a šekový, zákony upravující řízení před soudy, před orgány činnými v trestním řízení a před rozhodci, zákon o znalcích a tlumočnících, zákon upravující ochranu výsledků tvůrčí duševní činnosti, zákon o zápisech do evidence vztahů k nemovitostem a zákony o nápravě křivd a náhradě škod způsobených orgány státu.

(3) Pokud to vyžaduje jednotu právního řádu, uskutečňuje Federální shromáždění zákonnou úpravu ve věcech národnostních a etnických menšin, církví a náboženských společností, péče o zdraví občanů, veterinární a rostlinolékařské péče a soustavy základních a středních škol; výkon v těchto věcech patří v plném rozsahu orgánům republik.

(4) Federální shromáždění zákonem upravuje státní svátky a památné a významné dny České a Slovenské Federativní Republiky a stanoví dny pracovního klidu.

Čl. 38

(1) Zákon Federálního shromáždění může svěřit úpravu otázek uvedených v čl. 37 odst. 1 a 2 zákonodárství republik.

(2) Pokud federální zákonodárství neupraví v celém rozsahu věci uvedené v čl. 37 odst. 1 a 2, mohou je národní rady upravit vlastním zákonodárstvím.

Čl. 39 *zrušeno*

Čl. 40

(1) Sněmovna lidu je schopna se usnášet, jestliže je přítomna nadpoloviční většina jejích poslanců.

(2) Sněmovna národů je schopna se usnášet, jestliže je přítomna nadpoloviční většina jejích poslanců zvolených v České socialistické republice i nadpoloviční většina poslanců zvolených v Slovenské socialistické republice.

(3) K platnému usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců v každé sněmovně, pokud tento ústavní zákon nestanoví něco jiného (čl. 41 až 43).

Čl. 41

K přijetí federální ústavy, ústavního zákona Federálního shromáždění a k jejich změně, k přijetí návrhu na vyhlášení referenda, a k usnesení o vypovězení války je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců Sněmovny lidu, jakož i souhlasu třípětinové většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v České socialistické republice a třípětinové většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v Slovenské socialistické republice.

Čl. 42

(1) V případě, kdy podle tohoto ústavního zákona platí zákaz majorizace, hlasují ve Sněmovně národů odděleně poslanci zvolení v České socialistické republice a poslanci zvolení v Slovenské socialistické republice. Usnesení je přijato, hlasuje-li pro ně většina všech poslanců zvolených v České socialistické republice a většina všech poslanců zvolených v Slovenské socialistické republice, nevyžaduje-li tento ústavní zákon většinu kvalifikovanou (čl. 41).

(2) Zákaz majorizace platí při schvalování:

- a) návrhu zákona o nabývání a pozbývání československého státního občanství,
- b) návrhů zákonů, jimiž se stanoví způsob zabezpečení příjmů státního rozpočtu federace a pravidla rozpočtového hospodaření pro státní rozpočet federace,
- c) státních rozpočtů a závěrečných účtů federace,
- d) návrhů zákonů, jimiž se zřizují účelové fondy napojené na státní rozpočet federace,
- e) návrhů zákonů uvedených v čl. 12 odst. 2,
- f) návrhů zákonných úprav v otázkách uvedených v čl. 13 odst. 2,
- g) návrhů zákonů, jimiž se upravuje československá měna, a zákonů uvedených v čl. 14 odst. 3,
- h) návrhů zákonných úprav v otázkách uvedených v čl. 15,

- ch) návrhů zákonů v oblasti zahraničních hospodářských vztahů,
 - i) návrhů zákonů ve věcech uvedených v čl. 22,
 - j) návrhů zákonů, jimiž se upravuje zřizování, právní poměry a způsob řízení hospodářských organizací,
 - k) návrhů zákonů vydávaných podle čl. 27 odst. 2 a čl. 28,
 - l) návrhů zákonů, jimiž se zřizují federální orgány státní správy s výjimkou ministerstev.
- (3) Zákaz majorizace platí též při schvalování programového prohlášení vlády Československé socialistické republiky a při hlasování o návrhu na vyslovení důvěry vládě.

Čl. 43

- (1) Vláda Československé socialistické republiky může požádat kteroukoliv sněmovnu o vyslovení důvěry. Návrh na vyslovení nedůvěry vládě Československé socialistické republiky může podat alespoň jedna pětina poslanců kterékoliv sněmovny.
- (2) K vyslovení nedůvěry vládě Československé socialistické republiky je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců Sněmovny lidu anebo souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v České socialistické republice nebo souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v Slovenské socialistické republice. Ve Sněmovně národů se hlasuje podle jmen.
- (3) Ustanovení odstavců 2 a 3 platí i pro vyslovení nedůvěry jednotlivému členu vlády Československé socialistické republiky.

Čl. 44

- (1) Každá sněmovna se musí usnést o návrhu přijatém druhou sněmovnou nejpozději do 3 měsíců. Neusnese-li se v této lhůtě o návrhu, je návrh přijat.
- (2) Jestliže nedojde k shodnému usnesení obou sněmoven, mohou se obě sněmovny usnést na dohodovacím řízení. V takovémto případě zvolí každá sněmovna po 10 zástupcích ze svých poslanců, nedohodnou-li se na jiném počtu, do společného výboru pro dohodovací řízení.
- (3) Jestliže obě sněmovny ani na doporučení tohoto výboru ani jinak nepřijmou shodné usnesení o návrhu zákona do 5 měsíců od prvního hlasování, lze podat tentýž návrh nejdříve po uplynutí jednoho roku od jeho zamítnutí.
- (4) Jestliže nedojde k shodnému usnesení obou sněmoven o státním rozpočtu federace, je dohodovací řízení podle odstavce 2 povinné. Nedojde-li k dohodě o státním rozpočtu do začátku rozpočtového roku, hospodaří se podle zákonných ustanovení o rozpočtovém provizóriu.
- (5) Jestliže dohodovací řízení nevedlo k shodnému usnesení obou sněmoven, může dojít k rozpuštění Federálního shromáždění. Volby vyhlásí předsednictvo Federálního shromáždění do 60 dnů.

Čl. 45

- (1) Návrhy zákonů Federálního shromáždění mohou podávat poslanci Federálního shromáždění, výbory obou sněmoven, prezident Československé socialistické republiky, vláda Československé socialistické republiky, Česká národní rada a Slovenská národní rada.
- (2) Zákony Federálního shromáždění podepisuje prezident Československé socialistické republiky, předseda Federálního shromáždění a předseda vlády Československé socialistické republiky.
- (3) K tomu, aby zákon Federálního shromáždění nabyl platnosti, musí být vyhlášen; způsob vyhlášení zákonů Federálního shromáždění, právních předpisů a jiných opatření státních orgánů České a Slovenské Federativní Republiky stanoví zákon Federálního shromáždění. Zákony Federálního shromáždění vyhláší předsednictvo Federálního shromáždění do 14 dnů po jejich schválení.

Čl. 46

Zákon Federálního shromáždění upravuje zásady jednání Federálního shromáždění, vzájemné styky obou sněmoven, jakož i styky s vládou České a Slovenské Federativní Republiky a navenek, vznik a zánik mandátu poslance Federálního shromáždění, náležitosti poslanců Federálního shromáždění a právní postavení a působnost Kanceláře Federálního shromáždění.

Čl. 47

(1) Výkon poslaneckého mandátu je neslučitelný s výkonem poslaneckého mandátu národní rady a s výkonem funkcí soudce, prokurátora, státního arbitra, vojáka z povolání, příslušníka Sboru národní bezpečnosti a Sboru nápravné výchovy.

(2) Platnost volby poslanců ověřuje příslušná sněmovna. Činí tak na návrh mandátového a imunitního výboru.

Čl. 48

(1) Poslanec Federálního shromáždění skládá na schůzi své sněmovny, které se poprvé účastní, tento slib:

"Slibuji na svou čest a svědomí věrnost Československé socialistické republiky. Budu dbát vůle a zájmů lidu, řídit se ústavou a ostatními zákony a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život."

(2) Odmítnutí slibu nebo slib s výhradou má za následek ztrátu mandátu.

Čl. 49

(1) Sněmovna lidu a Sněmovna národů, jakož i jednotliví poslanci mají právo interpelovat vládu Československé socialistické republiky a její členy a klást jim otázky ve věcech jejich působnosti. Vláda a její členové jsou povinni na interpelace a otázky odpovídat.

(2) Předseda i ostatní členové vlády mají právo zúčastnit se schůzí obou sněmoven Federálního shromáždění, jejich výborů i schůzí předsednictva Federálního shromáždění. Udělí se jim slovo, kdykoliv o to požádají.

(3) Požádá-li o to některá sněmovna, její výbor nebo předsednictvo Federálního shromáždění, je člen vlády povinen dostavit se do schůze sněmovny, jejího výboru nebo předsednictva Federálního shromáždění.

Čl. 50

Poslance Federálního shromáždění nelze trestně ani kárně stíhat ani jej vzít do vazby bez souhlasu sněmovny, jejímž je členem. Odepře-li sněmovna souhlas, je stíhání navždy vyloučeno.

Čl. 51

Poslance Federálního shromáždění nelze vůbec stíhat pro hlasování ve sněmovně, v jejích orgánech nebo v předsednictvu Federálního shromáždění. Za výroky při výkonu funkce poslance, učiněné v některé sněmovně, v jejím orgánu nebo v předsednictvu Federálního shromáždění, podléhá poslanec jen disciplinární pravomoci své sněmovny.

Čl. 52

Byl-li poslanec Federálního shromáždění přistižen a zadržen při trestném činu, je příslušný orgán povinen to ihned oznámit předsednictvu Federálního shromáždění. Nedá-li předsednictvo Federálního shromáždění k zadržení souhlas, musí být poslanec ihned propuštěn.

Čl. 53

Poslanec Federálního shromáždění může odepřít svědectví o věcech, o kterých se dověděl při výkonu své funkce, a to i když přestal být poslancem.

Čl. 54

Každá sněmovna volí své předsednictvo, které se skládá ze 3 až 6 poslanců.

Čl. 55

Každá sněmovna zřizuje výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány a volí jejich předsedy a ostatní členy.

Čl. 56

(1) Obě sněmovny Federálního shromáždění volí ze svého středu předsednictvo Federálního shromáždění.

(2) Předsednictvo Federálního shromáždění má 40 členů, z nichž 20 volí Sněmovna lidu a 20 Sněmovna národů. Sněmovna národů volí 10 členů z poslanců zvolených v České socialistické republice a 10 členů z poslanců zvolených v Slovenské socialistické republice.

(3) Předsednictvo Federálního shromáždění zůstává ve své funkci i po uplynutí volebního období, dokud si nově zvolené Federální shromáždění nezvolí své předsednictvo.

(4) Členové předsednictva Federálního shromáždění jsou odpovědní sněmovně Federálního shromáždění, která je zvolila. Sněmovna je může kdykoliv odvolat.

(5) Předsedu a místopředsedy Federálního shromáždění volí Sněmovna lidu a Sněmovna národů z členů předsednictva Federálního shromáždění. Stane-li se předsedou Federálního shromáždění poslanec, který je občanem České socialistické republiky, zvolí se prvním místopředsedou poslanec, který je občanem Slovenské socialistické republiky, nebo naopak.

Čl. 57

(1) Předsednictvo Federálního shromáždění se usnáší nadpoloviční většinou všech svých členů.

(2) Ustanovení čl. 42 o zákazu majorizace platí i pro usnášení předsednictva Federálního shromáždění.

Čl. 58

(1) V době, kdy Federální shromáždění nezasedá buď proto, že zasedání je skončeno, nebo proto, že uplynulo volební období, plní působnost Federálního shromáždění předsednictvo Federálního shromáždění. Nepřísluší mu však volit presidenta Československé socialistické republiky, přijímat a měnit ústavní zákony, usnášet se na státním rozpočtu federace, usnášet se o návrhu na vyhlášení referenda, vypovídat válku a vyslovovat nedůvěru vládě Československé socialistické republiky ani jejímu členu.

(2) V době, kdy Federální shromáždění nezasedá v důsledku mimořádných příčin, plní předsednictvo Federálního shromáždění veškerou jeho působnost s výjimkou práva měnit ústavu Československé socialistické republiky a volit jejího presidenta.

(3) Neodkladná opatření, ke kterým by bylo třeba zákona, činí předsednictvo Federálního shromáždění ve formě zákonných opatření, která podepisuje prezident Československé socialistické republiky, předseda Federálního shromáždění a předseda vlády Československé socialistické republiky. Zákonná opatření se vyhláší stejně jako zákony.

(4) Opatření předsednictva Federálního shromáždění podle odstavců 1 až 3 musí být schválena na nejbližším zasedání Federálního shromáždění; jinak pozbývají další platnosti.

(5) O vypovězení války se může předsednictvo Federálního shromáždění usnášet, jen je-li zasedání Federálního shromáždění znemožněno v důsledku mimořádných příčin. K platnosti usnesení je zapotřebí souhlasu tří pětin všech členů předsednictva Federálního shromáždění, kteří jsou občany České socialistické republiky, a souhlasu tří pětin všech členů předsednictva Federálního shromáždění, kteří jsou občany Slovenské socialistické republiky.

(6) Předsednictvu Federálního shromáždění přísluší v době, kdy vláda Československé socialistické republiky vykonává funkci presidenta Československé socialistické republiky, jmenovat a odvolávat vládu Československé socialistické republiky a její členy a pověřovat je řízením ministerstev a jiných federálních ústředních orgánů.

Čl. 59

Předsednictvo Federálního shromáždění vyhlašuje volby do Federálního shromáždění.

HLAVA ČTVRTÁ

President Československé socialistické republiky

Čl. 60

(1) V čele Československé socialistické republiky je prezident. Volí ho Federální shromáždění.

(2) President Československé socialistické republiky je za výkon své funkce odpovědný Federálnímu shromáždění.

Čl. 61

(1) President Československé socialistické republiky:

a) zastupuje Československou socialistickou republiku navenek, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv, ke kterým není třeba souhlasu Federálního shromáždění, může president přenést na vládu Československé socialistické republiky anebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy;

b) přijímá vedoucí diplomatických misí; s přihlédnutím ke stanoviskům vlády České a Slovenské Federativní Republiky, vlády České republiky a vlády Slovenské republiky pověřuje vedoucí diplomatických misí tak, aby v těchto funkcích byli rovnoměrně zastoupeni občané České republiky a občané Slovenské republiky,

- c) svolává zasedání Federálního shromáždění a prohlašuje jeho zasedání za skončené;
 - d) může rozpustit Federální shromáždění, jde-li o případ uvedený v čl. 44 odst. 5;
 - e) podepisuje zákony Federálního shromáždění a zákonná opatření jeho předsednictva;
 - f) má právo podávat Federálnímu shromáždění zprávy o stavu Československé socialistické republiky a o závažných politických otázkách, předkládat mu návrhy potřebných opatření a být přítomen schůzím sněmoven Federálního shromáždění;
 - g) jmenuje a odvolává předsedu a ostatní členy vlády Československé socialistické republiky a pověřuje je řízením federálních ministerstev a jiných federálních ústředních orgánů;
 - h) má právo být přítomen při schůzích vlády Československé socialistické republiky a předsedat jí, vyžadovat si od vlády a od jejích jednotlivých členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které je třeba řešit;
 - ch) jmenuje vyšší státní funkcionáře Československé socialistické republiky v případech, ve kterých to stanoví zákon; jmenuje a povyšuje generály, jmenuje na návrh příslušných orgánů České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky profesory a rektory vysokých škol;
 - i) propůjčuje vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán;
 - j) má právo udělovat amnestii, promíjet a zmírňovat tresty uložené trestními soudy a nařizovat, aby se soudní trestní řízení nezahajovalo nebo aby se v něm nepokračovalo, a zahlazovat odsouzení;
 - k) je vrchním velitelem ozbrojených sil;
 - l) vyhláší na návrh vlády Československé socialistické republiky válečný stav a na základě rozhodnutí Federálního shromáždění vypovídá válku, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.
- (2) Prezidentu Československé socialistické republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v tomto ústavním zákonu uvedeny, stanoví-li tak zákon Federálního shromáždění.
- (3) Obstarávání věcí spojených s výkonem funkce, politické a veřejné činnosti prezidenta České a Slovenské Federativní Republiky zajišťuje Kancelář; podrobnosti stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 62

- (1) Prezidentem Československé socialistické republiky může být zvolen každý občan volitelný za poslance Federálního shromáždění.
- (2) Prezident je volen na období pěti let. Ujímá se výkonu své funkce po složení slibu. Funkční období prezidenta, zvoleného po svobodných demokratických volbách do Federálního shromáždění v roce 1990 však bude trvat 24 měsíců.
- (3) Volba prezidenta Československé socialistické republiky se koná v posledních 14 dnech funkčního období prezidenta. Uvolní-li se úřad prezidenta před skončením volebního období, koná se volba nejpozději do 40 dnů, v tomto případě se koná volba veřejným hlasováním. Funkční období takto zvoleného prezidenta končí do 40 dnů po ustavení nového Federálního shromáždění zvoleného ve svobodných, demokratických volbách.
- (4) Zvolen je kandidát, pro kterého se vysloví třípětinová většina všech poslanců Sněmovny lidu, třípětinová většina všech poslanců Sněmovny národů zvolených v České republice a třípětinová většina všech poslanců Sněmovny národů zvolených ve Slovenské republice.
- (5) Nebyl-li prezident takto zvolen, koná se do čtrnácti dnů opakovaná volba. Zvolen je kandidát, který obdržel nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců Sněmovny lidu, nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců Sněmovny národů zvolených v České republice a nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců Sněmovny národů zvolených ve Slovenské republice.
- (6) Nebyl-li prezident ani takto zvolen, koná se do čtrnácti dnů nová volba s novými kandidáty podle odstavce 4; ustanovení odstavce 5 platí obdobně.
- (7) Prezident České a Slovenské Federativní Republiky zůstává ve své funkci, dokud nesloží slib nově zvolený prezident, nejdéle však tři měsíce.
- (8) Prezident Československé socialistické republiky nemůže být zároveň poslancem žádného zastupitelského sboru, členem vlády ani Ústavního soudu ani soudcem.

(9) Bude-li prezidentem Československé socialistické republiky zvolen poslanec, člen vlády nebo Ústavního soudu nebo soudce, přestane ode dne svého zvolení vykonávat dosavadní funkci. Dnem složení slibu zaniká jeho mandát, členství ve vládě nebo v Ústavním soudu nebo funkce soudce.

Čl. 63

Prezident Československé socialistické republiky skládá před Federálním shromážděním tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí věrnost Československé socialistické republice. Budu dbát blaha národů a národností v ní žijících, své povinnosti budu konat podle vůle lidu a v zájmu lidu a zachovávat ústavu a ostatní zákony."

Čl. 64

(1) Uvolní-li se úřad prezidenta Československé socialistické republiky a nový prezident ještě není zvolen a nesložil slib, rovněž nemůže-li prezident svůj úřad ze závažných důvodů vykonávat, přísluší výkon jeho funkcí vládě Československé socialistické republiky. Vláda může v takovém případě pověřit svého předsedu výkonem některých pravomocí prezidenta Československé socialistické republiky; na předsedu vlády přechází v té době vrchní velení nad ozbrojenými silami.

(2) Nemůže-li prezident Československé socialistické republiky vykonávat svůj úřad (odstavec 1) delší dobu než 1 rok, Federální shromáždění může zvolit nového prezidenta Československé socialistické republiky na nové funkční období.

Čl. 65

Prezidenta Československé socialistické republiky nelze soudně stíhat pro jednání spojené s výkonem jeho funkce.

HLAVA PÁTÁ

Vláda Československé socialistické republiky

Čl. 66

Vláda Československé socialistické republiky je nejvyšším výkonným orgánem státní moci Československé socialistické republiky.

Čl. 67

(1) Vláda Československé socialistické republiky se skládá z předsedy, místopředsedů, ministrů.

(2) Funkce člena vlády Československé socialistické republiky je neslučitelná s funkcí člena předsednictva Federálního shromáždění a s funkcí člena Ústavního soudu.

Čl. 68

Členové vlády Československé socialistické republiky skládají do rukou prezidenta Československé socialistické republiky tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí věrnost Československé socialistické republice. Své povinnosti budu plnit podle vůle lidu a v zájmu lidu. Budu zachovávat ústavu Československé socialistické republiky a ostatní zákony a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život."

Čl. 69

Vláda Československé socialistické republiky je povinna po svém jmenování předstoupit před Federální shromáždění na jeho nejbližší schůzi, předložit mu svůj program a požádat je o vyslovení důvěry.

Čl. 70

(1) Vláda Československé socialistické republiky je z výkonu své funkce odpovědná Federálnímu shromáždění; každá z obou sněmoven jí může vyslovit nedůvěru.

(2) Vláda Československé socialistické republiky může kdykoliv požádat Federální shromáždění o vyslovení důvěry.

Čl. 71

(1) Vláda Československé socialistické republiky může podat demisi do rukou prezidenta Československé socialistické republiky.

(2) Vysloví-li sněmovna Federálního shromáždění nedůvěru vládě Československé socialistické republiky, anebo odepře-li jí vyslovit důvěru, prezident Československé socialistické republiky vládu odvolá.

(3) Vláda Československé socialistické republiky podá demisi vždy po ustavující schůzi nově zvoleného Federálního shromáždění.

Čl. 72

Přijme-li president Československé socialistické republiky demisi vlády Československé socialistické republiky, pověří ji vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády.

Čl. 73

(1) Člen vlády Československé socialistické republiky může podat demisi do rukou presidenta Československé socialistické republiky.

(2) Sněmovna lidu nebo Sněmovna národů Federálního shromáždění mohou vyslovit nedůvěru i jednotlivému členu vlády Československé socialistické republiky. V tomto případě president Československé socialistické republiky člena vlády odvolá.

Čl. 74

Přijme-li president Československé socialistické republiky demisi člena vlády Československé socialistické republiky, může určit, který z členů vlády povede prozatímně věci dosud spravované členem vlády, jehož demisi přijal.

Čl. 75

K platnosti usnesení vlády Československé socialistické republiky je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. V případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas jejího předsedy.

Čl. 76

(1) Vláda Československé socialistické republiky zajišťuje plnění úkolů federace v oblasti obrany Československé socialistické republiky, upevňování bezpečnosti země, rozvíjení mírové zahraniční politiky, v oblasti hospodářské výstavby a v dalších oblastech působnosti federace. K tomuto cíli zabezpečuje plnění zákonů Federálního shromáždění, sjednocuje, řídí a kontroluje činnost federálních ministerstev a ostatních federálních ústředních orgánů.

(2) Vláda České a Slovenské Federativní Republiky při zajišťování plnění úkolů federace koordinuje řešení otázek vyplývajících z potřeby jednotného zabezpečování státní politiky federace.

Čl. 77

(1) Vláda Československé socialistické republiky rozhoduje ve sboru zejména:

- a) o návrzích zákonů Federálního shromáždění,
- b) o vládních nařízeních,
- c) o provádění programového prohlášení vlády,
- d) o zásadních otázkách vnitřní a zahraniční politiky,
- e) o návrzích státního rozpočtu a závěrečného účtu federace,
- f) o zásadních hospodářských opatřeních k zajištění hospodářské politiky,
- g) o jmenování funkcionářů v případech, kde to stanoví zákon Federálního shromáždění,
- h) o tom, že požádá Federální shromáždění o vyslovení důvěry,
- ch) o dalších otázkách, stanoví-li to zákon Federálního shromáždění.

(2) Vláda Československé socialistické republiky může pro výkon své běžné rozhodovací činnosti zřídit jako svůj orgán předsednictvo vlády Československé socialistické republiky a vymezit mu působnost a stanovit zásady jeho jednání.

(3) Obstarávání věcí spojených s činností vlády České a Slovenské Federativní Republiky zajišťuje Úřad vlády České a Slovenské Federativní Republiky; podrobnosti stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 78

Vláda Československé socialistické republiky spolupracuje s vládami obou republik při sjednávání mezinárodních smluv, jejichž provedení patří do působnosti republik; spolupracuje s nimi též při zastupování Československé socialistické republiky v mezinárodních organizacích, působících v oblasti působnosti republik.

Čl. 79

K provedení zákona Federálního shromáždění a v jeho mezích může vláda Československé socialistické republiky vydávat nařízení, jde-li o úpravu otázek, které spadají do působnosti federace.

Čl. 80

Federální ministerstva a ostatní federální ústřední orgány mohou na základě zákonů Federálního shromáždění a v jejich mezích vydávat obecně závazné právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Čl. 81

(1) V oblasti působnosti federace působí federální ministerstva a další federální orgány státní správy.

(2) Federální ministerstva a ostatní federální ústřední orgány státní správy, v jejichž čele stojí člen vlády České a Slovenské Federativní Republiky, se zřizují ústavními zákony Federálního shromáždění; další federální orgány státní správy se zřizují zákony Federálního shromáždění.

Čl. 82, Čl. 83 zrušeno

Čl. 84

Státní orgány republik provádějí zákony Federálního shromáždění na území republik, pokud jejich provedením nejsou pověřeny příslušné federální orgány.

Čl. 85, Čl. 85a zrušeno

HLAVA ŠESTÁ zrušeno

Čl. 86 – Čl. 101 zrušeno

HLAVA SEDMÁ

Státní orgány České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky

ODDÍL PRVNÍ

Česká národní rada a Slovenská národní rada

Čl. 102

(1) Představitelem národní svrchovanosti a svébytnosti českého národa a nejvyšším orgánem státní moci v České socialistické republice je Česká národní rada.

(2) Představitelem národní svrchovanosti a svébytnosti slovenského národa a nejvyšším orgánem státní moci ve Slovenské socialistické republice je Slovenská národní rada.

(3) Národní rada je jediným zákonodárným orgánem republiky.

Čl. 103

(1) Počet poslanců České národní rady stanoví ústavní zákon České národní rady. Počet poslanců Slovenské národní rady stanoví ústavní zákon Slovenské národní rady.

(3) Podmínky výkonu volebního práva do národní rady a způsob výkonu voleb a odvolání poslanců stanoví zákon národní rady.

Čl. 104

(1) Národní rada zasedá nejméně dvakrát do roka (jarní zasedání a podzimní zasedání).

(2) Národní radu svolává k zasedání a její zasedání prohlašuje za skončené předsednictvo národní rady.

(3) Národní rada musí být svolána svým předsednictvem na žádost alespoň jedné třetiny poslanců. Předsednictvo národní rady svolá zasedání do 14 dnů nebo do další lhůty uvedené v žádosti.

Čl. 105

Jednotlivé schůze národní rady svolává její předseda.

Čl. 106

(1) Schůze národní rady jsou zpravidla veřejné.

(2) Neveřejné schůze se mohou konat jen v případech stanovených jednacím řádem národní rady.

Čl. 107

(1) Do působnosti národní rady patří zejména:

- a) usnášet se na ústavních a jiných zákonech republiky a sledovat, jak jsou prováděny,
- b) dávat souhlas k mezinárodním smlouvám, k jejichž provedení je třeba zákona národní rady,
- c) jednat o zásadních otázkách vnitřní politiky,

- d) schvalovat státní rozpočet republiky, prověřovat jeho plnění a schvalovat státní závěrečný účet republiky,
- e) volit a odvolávat předsedu národní rady a ostatní členy předsednictva národní rady,
- f) jednat o programovém prohlášení vlády republiky a kontrolovat její činnost a činnost jejích členů, jakož i jednat o důvěře vládě,
- g) zřizovat zákonem ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy republiky,
- h) volit a odvolávat členy Ústavního soudu republiky,
- (2) Národní rada může zrušit nařízení nebo usnesení vlády republiky nebo obecně závazný právní předpis ministerstva nebo jiného ústředního orgánu státní správy republiky, odporují-li ústavě nebo jinému zákonu národní rady.

Čl. 108zrušeno

Čl. 109

- (1) Národní rada je schopna se usnášet, jestliže je přítomna nadpoloviční většina všech jejích poslanců.
- (2) K platnému usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců.
- (3) K přijetí ústavního zákona je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců národní rady.

Čl. 110

- (1) Vláda republiky může požádat národní radu o vyslovení důvěry. Návrh na vyslovení nedůvěry vládě může podat alespoň jedna pětina poslanců národní rady.
- (2) Ustanovení odstavce 1 platí i pro vyslovení nedůvěry jednotlivému členu vlády republiky.

Čl. 111

- (1) Návrhy zákonů mohou podávat poslanci národní rady, výbory národní rady a vláda republiky.
- (2) Zákony národní rady podepisuje předseda národní rady a předseda vlády republiky.
- (3) Aby zákon národní rady nabyl platnosti, musí být vyhlášen způsobem, který stanoví zákon národní rady. Zákony národní rady vyhlašuje předsednictvo národní rady do 14 dnů po jejich schválení.

Čl. 112

Zásady jednání národní rady, její styky s vládou a navenek upravuje zákon o jednacím řádu národní rady.

Čl. 113

- (1) Výkon poslaneckého mandátu je neslučitelný s výkonem poslaneckého mandátu Federálního shromáždění a s výkonem funkcí soudce, prokurátora, státního arbitra, vojáka z povolání, příslušníka Sboru národní bezpečnosti a Sboru nápravné výchovy.
- (2) Platnost volby poslanců ověřuje národní rada. Činí tak na návrh svého mandátového a imunitního výboru.

Čl. 114

- (1) Poslanec skládá na schůzi národní rady, které se poprvé účastní, slib.
- (2) Poslanec České národní rady skládá slib, jehož znění stanoví ústavní zákon České národní rady.
- (3) Poslanec Slovenské národní rady skládá slib, jehož znění stanoví ústavní zákon Slovenské národní rady.
- (4) Odmítnutí slibu nebo slib s výhradou má za následek ztrátu mandátu.

Čl. 115

- (1) Národní rada i jednotliví poslanci mají právo interpelovat vládu republiky a její členy a klást jim otázky ve věcech jejich působnosti. Vláda a její členové jsou povinni na interpelace a otázky odpovídat.
- (2) Předseda i ostatní členové vlády republiky mají právo zúčastnit se schůzí národní rady, jejího předsednictva a výborů. Udělí se jim slovo, kdykoliv o to požádají.
- (3) Požádá-li o to národní rada, její předsednictvo nebo výbor, je člen vlády povinen dostavit se do schůze národní rady, jejího předsednictva nebo výboru.

Čl. 116

(1) Poslance nelze trestně ani kárně stíhat ani ho vzít do vazby bez souhlasu národní rady. Odepře-li národní rada souhlas, je stíhání navždy vyloučeno.

(2) Poslance národní rady nelze vůbec stíhat pro hlasování v národní radě nebo v jejích orgánech. Za výroky při výkonu funkce poslance, učiněné v národní radě nebo v jejím orgánu, podléhá poslanec jen disciplinární pravomoci národní rady.

(3) Byl-li poslanec přistižen a zadržen při trestném činu, je příslušný orgán povinen to ihned oznámit předsednictvu národní rady. Nedá-li předsednictvo národní rady souhlas, musí být poslanec ihned propuštěn.

Čl. 117

Poslanec národní rady může odepřít svědectví ve věcech, o kterých se dověděl při výkonu své funkce, a to i když přestal být poslancem.

Čl. 118

Národní rada zřizuje si výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány a volí jejich předsedy a ostatní členy.

Čl. 119

(1) Národní rada volí ze svého středu předsednictvo národní rady.

(2) Předsednictvo národní rady se skládá z předsedy, místopředsedů a z dalších členů. Počet členů předsednictva stanoví národní rada.

(3) Předsednictvo národní rady zůstává ve své funkci i po uplynutí volebního období, dokud si nově zvolená národní rada nezvolí své předsednictvo.

(4) Předsednictvo národní rady a jeho členové jsou odpovědní národní radě. Národní rada je může kdykoliv odvolat.

Čl. 120

Předsednictvo národní rady se usnáší nadpoloviční většinou všech svých členů.

Čl. 121

(1) V době, kdy národní rada nezasedá buď proto, že zasedání je skončeno, anebo proto, že uplynulo volební období, plní působnost národní rady předsednictvo národní rady. Nepřísluší mu však přijímat a měnit ústavní zákony a usnášet se na státním rozpočtu republiky.

(2) V době, kdy národní rada nezasedá v důsledku mimořádných příčin, plní předsednictvo národní rady veškerou její působnost s výjimkou práva přijímat a měnit ústavní zákony.

(3) Neodkladná opatření, ke kterým by bylo třeba zákona, činí předsednictvo národní rady ve formě zákonných opatření, která podepisuje předseda národní rady a předseda vlády republiky. Zákonná opatření se vyhláší stejně jako zákony.

(4) Opatření předsednictva národní rady podle odstavců 1 až 3 musí být schválena na nejbližším zasedání národní rady, jinak pozbývají další platnosti.

Čl. 122

(1) Do působnosti předsednictva národní rady patří dále

a) jmenovat a odvolávat předsedu a ostatní členy vlády republiky a pověřovat je řízením ministerstev a jiných ústředních orgánů,

b) jmenovat státní funkcionáře v případech, jestliže je mu to svěřeno zákonem,

c) udělovat ceny a propůjčovat vyznamenání podle zákonů republiky.

(2) Předsednictvo národní rady vyhláší volby do národní rady a všeobecné volby do zastupitelstev obcí.

Čl. 123

Předseda národní rady:

a) zastupuje národní radu navenek,

b) podepisuje zákony národní rady a zákonná opatření jejího předsednictva,

c) přijímá slib členů vlády republiky,

d) svolává a řídí schůze národní rady.

ODDÍL DRUHÝ

Vláda České socialistické republiky a vláda Slovenské socialistické republiky

Čl. 124

Vláda republiky je nejvyšším výkonným orgánem státní moci republiky.

Čl. 125

(1) Vláda republiky se skládá z předsedy, místopředsedů a ministrů.

(2) Funkce člena vlády je neslučitelná s funkcí člena předsednictva národní rady a s funkcí člena Ústavního soudu.

Čl. 126

(1) Členové vlády České socialistické republiky skládají do rukou předsedy České národní rady slib, jehož znění stanoví ústavní zákon České národní rady.

(2) Členové vlády Slovenské socialistické republiky skládají do rukou předsedy Slovenské národní rady slib, jehož znění stanoví ústavní zákon Slovenské národní rady.

Čl. 127

Vláda republiky je povinna po svém jmenování předstoupit před národní radu na její nejbližší schůzi, předložit jí svůj program a požádat ji o vyslovení důvěry.

Čl. 128

(1) Vláda republiky je z výkonu své funkce odpovědna národní radě, která jí může vyslovit nedůvěru.

(2) Vláda republiky může kdykoliv požádat národní radu o vyslovení důvěry.

Čl. 129

(1) Vláda republiky může podat demisi předsednictvu národní rady.

(2) Vysloví-li národní rada vládě republiky nedůvěru nebo zamítne-li její návrh na vyslovení důvěry, předsednictvo národní rady vládu republiky odvolá.

(3) Vláda republiky podá demisi vždy po ustavující schůzi nově zvolené národní rady.

Čl. 130

Přijme-li předsednictvo národní rady demisi vlády, pověří ji vykonáváním jejích funkcí prozatímně dále až do jmenování vlády nové.

Čl. 131

(1) Člen vlády republiky může podat předsednictvu národní rady demisi.

(2) Národní rada může vyslovit nedůvěru jednotlivým členům vlády republiky. V tomto případě předsednictvo národní rady člena vlády odvolá.

Čl. 132

Přijme-li předsednictvo národní rady demisi člena vlády republiky, může určit, který z členů vlády povede prozatímně věci dosud spravované členem vlády, jehož demisi přijalo.

Čl. 133

Vláda republiky rozhoduje ve sboru, který je schopen se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina jejích členů. K platnosti usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů vlády.

Čl. 134

Vláda republiky organizuje a zajišťuje plnění úkolů v oblasti hospodářské, kulturní a sociální výstavby republiky, jakož i v dalších oblastech příslušejících podle tohoto ústavního zákona republice. K tomu cíli vláda republiky zabezpečuje plnění zákonů, sjednocuje, řídí a kontroluje činnost ministerstev a ostatních orgánů státní správy republiky, sleduje a zajišťuje plnění svých nařízení a usnesení.

Čl. 135

(1) Vládě republiky přísluší veškerá vládní a výkonná pravomoc, vyplývající ze zákonodárné působnosti národní rady.

(2) Do působnosti vlády republiky patří dále věci, které podle tohoto ústavního zákona upravují zákony Federálního shromáždění, jestliže jejich výkon náleží vládám republik (čl. 37 odst. 2).

Čl. 136

Vláda republiky řídí a kontroluje činnost obcí, po kud jde o výkon státní správy, který na ně byl zákonem přenesen.

Čl. 137

(1) Vláda republiky rozhoduje ve sboru zejména:

- a) o návrzích zákonů,
- b) o vládních nařízeních,
- c) o provádění programového prohlášení vlády,
- d) o souhlasu s mezinárodními smlouvami, jejichž provádění náleží do působnosti republiky,
- e) o návrzích státního rozpočtu a závěrečného účtu republiky,
- f) o zásadních hospodářských opatřeních k zajištění hospodářské politiky,
- g) o jmenování funkcionářů v případech, kde to stanoví zákon,
- h) o tom, že požádá národní radu o vyslovení důvěry,
- ch) o dalších otázkách, stanoví-li to zákon národní rady.

(2) Vláda České socialistické republiky a vláda Slovenské socialistické republiky může pro výkon své běžné rozhodovací činnosti zřídit jako svůj orgán předsednictvo vlády a vymezit mu působnost a stanovit zásady jeho jednání.

Čl. 138

K provedení zákona národní rady a v jeho mezích může vláda republiky vydávat nařízení. Rovněž může vydávat nařízení k provedení zákona Federálního shromáždění, je-li jím k tomu zmocněna.

Čl. 139

Ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy republiky mohou na základě zákonů Federálního shromáždění i zákonů národní rady a v jejich mezích vydávat obecně závazné právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Čl. 139a

Místní orgány státní správy mohou na základě zákonů Federálního shromáždění i zákonů národní rady a v jejich mezích vydávat obecně závazné právní předpisy pro obvody své působnosti, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

HLAVA OSMÁ

Ustanovení obecná, přechodná závěrečná

Čl. 140

- (1) Území České socialistické republiky tvoří dosavadní území českých krajů.
- (2) Území Slovenské socialistické republiky tvoří dosavadní území Slovenska.
- (3) Územní členění republik stanoví zákony národních rad.

Čl. 141

(1) Hlavním městem Československé socialistické republiky a pravidelným sídlem jejích orgánů je Praha. Postavení Prahy jako hlavního města Československé socialistické republiky upraví zákon Federálního shromáždění.

(2) Hlavním městem České socialistické republiky a pravidelným sídlem jejích orgánů je Praha.

(3) Hlavním městem Slovenské socialistické republiky a pravidelným sídlem jejích orgánů je Bratislava.

Čl. 142

(1) Ústava Československé socialistické republiky může být změněna pouze ústavním zákonem Federálního shromáždění.

(2) Do doby přijetí ústavy České socialistické republiky a ústavy Slovenské socialistické republiky řídí se ústavní poměry těchto republik tímto ústavním zákonem a ostatními ústavními předpisy.

(3) Zákony Federálního shromáždění, zákony národních rad ani jiné právní předpisy federálních orgánů a orgánů republik nesmějí odporovat ústavě a ústavním zákonům Československé socialistické republiky. Výklad a používání všech právních předpisů musí být v souladu s ústavou a s ústavními zákony federace.

(4) Zákony národních rad ani jiné právní předpisy republik nesmějí odporovat ústavním zákonům národních rad. Výklad a používání všech právních předpisů republiky musí být v souladu s ústavními zákony národní rady.

Čl. 143

(1) Zrušují se ustanovení čl. 1 odst. 2 a čl. 12, dále ustanovení hlavy třetí, čtvrté, páté a šesté (čl. 39 až 85), jakož i ustanovení článků 107 až 109 a článku 111 Ústavy (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.).

(2) Kde se ustanovení ústavy a jiných zákonů zmiňují o Československé socialistické republice, rozumí se tím podle povahy věci též Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika.

(3) President republiky zvolený podle ustanovení čl. 63 ústavy zůstává ve funkci jako president Československé socialistické republiky podle tohoto ústavního zákona; jeho volební období se počítá ode dne jeho zvolení.

(4) Předsednictvo Národního shromáždění zůstává ve své funkci až do zvolení předsednictva Federálního shromáždění.

(5) Vláda Československé socialistické republiky vykonává funkci vlády Československé socialistické republiky až do jmenování vlády Československé socialistické republiky podle tohoto ústavního zákona.

Čl. 144

(1) Všechny zákony a jiné právní předpisy platné v den, kdy tento ústavní zákon nabývá účinnosti, zůstávají i nadále v platnosti. Pokud upravují věci, které nepatří do působnosti federace podle tohoto ústavního zákona, mohou být měněny zákony České národní rady nebo Slovenské národní rady, popřípadě jinými právními předpisy republik.

(2) Pokud dosavadní zákony a jiné právní předpisy svěřují působnost Národnímu shromáždění, vládě, Slovenské národní radě nebo jiným ústředním státním orgánům, vykonává tuto působnost ve věcech, vyhrazených tímto ústavním zákonem Československé socialistické republice, Federální shromáždění, vláda Československé socialistické republiky, popřípadě jiné ústřední federální orgány; v ostatních věcech vykonává tuto působnost Česká národní rada, Slovenská národní rada, vláda České socialistické republiky, vláda Slovenské socialistické republiky nebo jiné ústřední státní orgány obou republik.

(3) Zákon Federálního shromáždění může určit, na které orgány (organizace) a v jakém rozsahu přejde působnost dosavadních orgánů (organizací) - s výjimkou ministerstev nebo jiných ústředních orgánů státní správy v čele s ministrem - jimž byla dosavadními zákony svěřena celostátní působnost ve věcech, které podle tohoto ústavního zákona náležejí do společné působnosti Československé socialistické republiky a obou republik. Tento zákon může též upravit potřebný přechod práv a závazků dosavadních orgánů (organizací).

Čl. 145

Organizaci soudů a prokuratury v Československé socialistické republice upraví ústavní zákon Federálního shromáždění. Do dne, kdy tento ústavní zákon nabude účinnosti, patří do působnosti Federálního shromáždění

a) volit a odvolávat soudce Nejvyššího soudu a soudce z povolání vojenských soudů,

b) navrhopat presidentovi Československé socialistické republiky, aby odvolal z funkce generálního prokurátora,

c) jednat o zprávách Nejvyššího soudu a generálního prokurátora o stavu socialistické zákonnosti.

Čl. 146

(1) Dokud nebudou zvoleny Česká národní rada a Slovenská národní rada na základě tohoto ústavního zákona, vykonává

a) Česká národní rada vytvořená podle ústavního zákona č. 77/1968 Sb. působnost České národní rady podle tohoto ústavního zákona,

b) Slovenská národní rada rozšířená podle § 6 ústavního zákona č. 77/1968 Sb. působnost Slovenské národní rady podle tohoto ústavního zákona.

(2) Česká národní rada rozšíří volbou počet svých členů tak, aby měla 200 členů.

(3) Slovenská národní rada rozšíří volbou počet svých členů tak, aby měla 150 členů.

(4) Členové obou národních rad mají práva a povinnosti poslanců podle tohoto ústavního zákona.

Čl. 147

Dokud nebude zvoleno Federální shromáždění ve smyslu čl. 30 odst. 1 a čl. 31 odst. 2

- a) stává se Národní shromáždění v dosavadním složení Sněmovnou lidu Federálního shromáždění a
b) poslance Sněmovny národů zvolí Česká národní rada a Slovenská národní rada, rozšířené na základě čl. 146, a to ze svých členů, kteří nejsou poslanci Národního shromáždění.

Čl. 148zrušeno

Čl. 149

K čl. 91 ústavy ve znění ústavních zákonů č. 110/1967 Sb. a č. 28/1968 Sb. se připojuje odstavec 4 tohoto znění:

"(4) Zákon může stanovit zvláštní úpravu postavení a působnosti národních výborů v dalších velkých městech."

Čl. 150

(1) Národní shromáždění, Česká národní rada i Slovenská národní rada mohou již přede dnem, kdy tento ústavní zákon nabude účinnosti, činit opatření potřebná k tomu, aby byl uveden v život.

(2) Bude-li Národní shromáždění přede dnem uvedeným v odstavci 1 jednat o některém z návrhů uvedených v čl. 42 odst. 2, je k jeho přijetí zapotřebí souhlasu většiny všech poslanců Národního shromáždění zvolených v českých krajích a většiny všech poslanců Národního shromáždění zvolených na Slovensku. K přijetí ústavního zákona je zapotřebí souhlasu nejméně tří pětin všech poslanců Národního shromáždění zvolených v českých krajích a nejméně tří pětin všech poslanců Národního shromáždění zvolených na Slovensku.

(3) O návrzích podle odstavce 2 hlasují poslanci zvolení v českých krajích a poslanci zvolení na Slovensku odděleně.

Čl. 151

(1) Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1969.

(2) Ustanovení čl. 146 odst. 2 a 3, čl. 149 a 150 nabývají účinnosti dnem vyhlášení.
